જે. ઝેડ. શાહ આટ્‌ર્સ ઍન્ડ એચ. પી. દેસાઇ કૉમર્સ કૉલજ અમરોલી, સુરત.

આંતરિક કસોટી - ૨૦૧૬

એમ. કૉમ. સેમેસ્ટર - ૪ (ગુ.મા.)

Organized Markets - II

તારીખ : ૦૧/૦૩/૨૦૧૬ **બેઠક નંબર : ....**

સમય : ૧૧:૦૦ થી ૧:૦૦ **કુલ ગુણ : ૫૦**

પ્રશ્ન : ૧ નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો. **(૧૦)**

૧. પ્રમાણીકરણ એટલે શું ?

૨. રોકાણ એટલે શું ?

૩. શાખ મૂલ્યાંકન કરતી સંસ્થાઓના નામ આપો.

૪. વિદેશી હૂંડિયામણ બજાર એટલે શું ?

૫. "NASDAQ" નું આખુ નામ જણાવો.

પ્રશ્ન : ૨ નિયંત્રિત બજાર એટલે શું ? તેના લાભ અને ગેરલાભોની ચર્ચા કરો. **(૧૩)**

અથવા

વિનિમયદર એટલે શું ? વિનિમયદરને અસર કરતા પરિબળો સમજાવો. **(૧૩)**

પ્રશ્ન : ૩ નાણાબજાર એટલે શું ? નાણા બજારના લક્ષણો જણાવી નાણાબજારનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો. **(૧૩)**

અથવા

વર્ગીકરણ એટલે શું ? વર્ગીકરણના લાભ અને ગેરલાભની ચર્ચા કરો. **(૧૩)**

પ્રશ્ન : ૩ ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈ પણ બે) **(૧૪)**

૧. યુરોપીયન સંઘ

૨. વિશ્વવ્યાપાર - સંગઠન

૩. શેરની કિંમતને અસરકરતા પરીબળો

૪. સહકારી માર્કેટીંગ મંડળીઓ

જે. ઝેડ. શાહ આર્ટ્સ ઍન્ડ એચ. પી. દેસાઈ કૉમર્સ કૉલેજ અમરોલી, સુરત.

આંતરિક કસોટી - ૨૦૧૬

એમ. કૉમ. સેમેસ્ટર - ૪ (ગુ.મા.)

નાણાકીય સંચાલન

તારીખ : ૦૨/૦૩/૨૦૧૬ **બેઠક નંબર : ....**

સમય : ૧૧:૦૦ થી ૧:૦૦ **કુલ ગુણ : ૫૦**

પ્રશ્ન : ૧ નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો. (ગમે તે પાંચ) **(૧૦)**

૧. વોરંટ એટલે શું ?

૨. ભાડા પટ્ટાના મુખ્ય પ્રકારો કયા કયા છે ?

૩. શંકર જામીનગીરી અર્થ સમજાવો.

૪. નાણાકીય પત્રકોનું વિશ્લેષણ શા માટે કરવામાં આવે છે ?

૫. લીવરેજ એટલે શું ? તેના પ્રકાર જણાવો.

૬. કોર્પોરેટ ગર્વનન્સની વ્યાખ્યા આપો.

૭. સંયોજન કોને કહેવાય ?

પ્રશ્ન : ૨ (અ) અમૈત્રીપૂર્ણ ટેઈક ઓવર સામેના સંરક્ષણાત્મક પગલા **(૦૭)**

(બ) રૂપાંતરિત ડિબેન્ચર, ઈ.શેર અને પ્રે. શેર કરતા કઈ રીતે ચડિયાતો છે ? **(૦૭)**

અથવા

(અ) પેઢીની માલિકી અને અંકુશમાં પરિવર્તનની પધ્ધતિ સમજાવો. **(૦૭)**

(બ) વૈશ્વિક હરીફાઈમાં સંયોજનના હેતુ અને મહત્ત્વ સમજાવો. **(૦૭)**

પ્રશ્ન : ૩ (અ) નાણાકીય પત્રકોનું વિશ્લેષણ એટલે શું ? તેની ઉપયોગીતા જણાવો. **(૦૭)**

(બ) પે-આઉટ ગુણોત્તરને અસર કરતાં પરિબળો જણાવો. **(૦૭)**

અથવા

(અ) અંજલી લિ. છેલ્લાં ત્રણ વર્ષનાં કેટલાંક ગુણોત્તર નીચે મુજબ છે. **(૦૭)**

વિગત	૨૦૧૩	૨૦૧૪	૨૦૧૫
દેવા-ઈકિવટી ગુણોત્તર	૨.૫ : ૧	૩ : ૧	૪ : ૧
ચાલુ ગુણોત્તર	૩ : ૧	૨ : ૧	૧.૫ : ૧
દેવાદારોનો ગુણોત્તર	૧૫.૭૭	૮.૩૩	૭.૩૫
માલ સ્ટોક ઉથલાનો દર	૧૧.૨૫	૮.૮૮	૭.૮૯
કુલ દેવા-મિલકત ગુણોત્તર	૫૨%	૫૭%	૬૦%

(બ) "નાંણાકીય લીવરેજ એ બે ધારી તલવાર છે" ઉદાહરણ આપી સમજાવો. **(૦૭)**

પ્રશ્ન : ૪ ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈ પણ બે) **(૧૨)**

૧. એજન્સી પડતરને નિયંત્રિત કરતી પધ્ધતિઓ

૨. ભાડાપટ્ટો અને ભાડા ખરીદ પધ્ધતિનો તફાવત

૩. ભારતમાં કોર્પોરેટ ગર્વનસનું કાર્યક્ષેત્ર (ખાનગી અને જાહેર)

૪. અદશ્ય ધનિષ્ઠ મિલકતના મૂલ્યાંકનના વિવિધ અભિગમો

જે. ઝેડ. શાહ આર્ટ્સ ઍન્ડ એચ. પી. દેસાઇ કૉમર્સ કૉલેજ અમરોલી, સુરત.
આંતરિક કસોટી - ૨૦૧૬
એમ. કૉમ. સેમેસ્ટર - ૪ (ગુ.મા.)
વ્યૂહાત્મક સંચાલન

તારીખ : ૦૩/૦૩/૨૦૧૬ **બેઠક નંબર : ....**

સમય : ૧૧:૦૦ થી ૧:૦૦ **કુલ ગુણ : ૫૦**

પ્રશ્ન : ૧ નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો. **(૧૦)**

૧. હેતુઓની મર્યાદાઓ જણાવો.

૨. વૈકલ્પિક વ્યૂહરચનાઓ જણાવો.

૩. સંશાધનોની ફાળવણીના અભિગમો જણાવો.

૪. વ્યૂહાત્મક મૂલ્યાંકનની આવશ્યકતા શા માટે છે ?

૫. શૂન્ય ખામી સંચાલન સમજાવો.

પ્રશ્ન : ૨ (અ) વૈવિધ્યકરણની વ્યૂહરચનાના કારણો અને પ્રકારોની ચર્ચા કરો. **(૦૮)**

(બ) સંશાધનોની ફાળવણીમાં સંભવિત મુશ્કેલીઓની ચર્ચા કરો. **(૦૮)**

અથવા

પ્રશ્ન : ૨ (અ) વ્યૂહાત્મક પસંદગી એટલે શું ? તેની પ્રક્રિયા વર્ણવો. **(૦૮)**

(બ) વ્યૂહરચના ઘડતર અને વ્યૂહરચના અમલીકરણ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. **(૦૮)**

પ્રશ્ન : ૩ (અ) નાણા પ્રાપ્તીની નીતિને અસરકરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો. **(૦૮)**

(બ) વ્યૂહાત્મક અંકુશ એટલે શું ? વ્યૂહાત્મક અંકુશના પ્રકારો સમજાવો. **(૦૮)**

અથવા

પ્રશ્ન : ૩ (અ) બજારક્રિયાની વ્યૂહરચના ટૂંકમાં સમજાવો. **(૦૮)**

(બ) વ્યૂહાત્મક કૂદકો અંકુશની પધ્ધતિઓ સમજાવો. **(૦૮)**

પ્રશ્ન : ૪ ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક) **(૦૮)**

૧. ફડચાની વ્યૂહરચના

૨. પર્ટ પધ્ધતિ

૩. વ્યૂહાત્મક બજેટ

૪. કર્મચારીનો વ્યકિતગત વિકાસ

જે. ઝેડ. શાહ આર્ટ્સ ઍન્ડ એચ. પી. દેસાઇ કૉમર્સ કૉલજ અમરોલી, સુરત

આંતરિક કસોટી - ૨૦૧૬

એમ. કૉમ. સેમેસ્ટર - ૪ (ગુ.મા.)

નાણાકીય અને સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ - ૧૦

તારીખ : ૦૪/૦૩/૨૦૧૬ **બેઠક નંબર : ....**

સમય : ૧૧:૦૦ થી ૧:૦૦ **કુલ ગુણ : ૫૦**

સૂચના : (૧) જમણી બાજુ આપેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે. (૨) જવાબના ભાગરૂપે તમામ જરૂરી ગણતરી દર્શાવો.

પ્રશ્ન : ૧ (૧) કંપનીએ એક હિસાબી યંત્ર માસિક રૂા. ૭,૦૦૦ ના ભાડેથી મેળવ્યું છે, પરંતુ ડિરેકટરો આવું યંત્ર ખરીદવા ઈચ્છે છે તેની ખરીદ કિંમત રૂા. ૩,૦૦,૦૦૦ છે. આ યંત્રની ઉપયોગી આયુષ્યને અંતે ભંગાર કિંમત રૂા. ૫૦,૦૦૦ હશે અને તેનું ઉપયોગી આયુષ્ય ૧૦ વર્ષનું થશે એમ અંદાજવામાં આવ્યું છે. આ યંત્ર ખરીદવા ૧૫% ના વ્યાજે બેંકની લોન લેવી પડે એમ છે. પરંતુ જો આ નાણા ધંધામાં રોકવામાં આવે તો ૨૦% નફો મેળવી શકાય છે. આ સંજોગોમાં યંત્ર ખરીદવુ કે ભાડે રાખવું તે અંગે તમારો અભિપ્રાય આપો. **(૧૦)**

(૨) ધ્યાના કંપની લિ. ૧૨% ના રૂા. ૧૦૦ નો એક એવા ૧૦ વર્ષની મુદતના ડિબેંચર રૂા. ૯૬ ની કિંમતે બહાર પાડે છે અને તેના પર બાંયધરી કમિશન અને અન્ય ખર્ચ મૂળ કિંમતનાં ૪% ચુકવે છે. જો કરવેરાનો દર ૫૦% હોય તો ડિબેંચરની કરબાદ મૂડી પડતર ગણો જો આ ડિબેંચર ઈરરીડીમેબલ હોય તો મૂડી પડતર શું આવે ?

પ્રશ્ન : ૨ નીચે આપેલી વિગતો પરથી જેમ્સ લિ. નું સૌથી વધુ નફાકારક મિશ્રણ શોધો અને તે વસ્તુ મિશ્રણની નફાકારતાનું પત્રક બનાવો. **(૧૪)**

વિગત	વસ્તુ 'એ'	વસ્તુ 'બી'	વસ્તુ 'સી'
અંદાજેલ ઉત્પાદન અને વેચાણના (એકમો)	૧૫૦૦	૨૫૦૦	૨૦૦૦
એકમદીઠ વેચાણ કિંમત	રૂા. ૫૦	રૂા. ૬૦	રૂા. ૭૦
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	૩ કિલો	૪ કિલો	૫ કિલો
પ્રત્યક્ષ મજુરી	૨ કલાક	૩ કલાક	૪ કલાક
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા	રૂા. ૯	રૂા. ૧૦	રૂા. ૯
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા	રૂા. ૧૦	રૂા. ૧૦	રૂા. ૧૦
પ્રત્યક્ષ માલસામાન ખર્ચ કિલોદીઠ	રૂા. ૫	રૂા. ૫	રૂા. ૫
પ્રત્યક્ષ મજુરી કલાક દર	રૂા. ૩	રૂા. ૩	રૂા. ૩
વેચાણના શકય મહત્તમ એકમો	૫૦૦	૪૦૦૦	૧૫૦૦

ત્રણેય વસ્તુના ઉત્પાદન માટે એક સરખો જ પ્રત્યક્ષ માલસામાન એકસરખાં યંત્રો અને સમાન કક્ષાના કામદારો ઉપયોગ લેવાય છે.

પ્રત્યક્ષ મજુરી ચાવીરૂપ પરિબળ છે, જે ૧૫૦૦૦ કલાકોથી મર્યાદિત છે.

અથવા

પ્રશ્ન : ૨ એક કંપની ચાર વસ્તુઓ બનાવે છે. જેમાંથી કેટલીક બિનનફાકારક છે અને એકનું ઉત્પાદન બંધ કરવા માગે છે. તેની પ્રવૃતિ વિશે નીચેની માહિતી મળે છે : **(૧૪)**

.	અ	બ	ક	ડ
વેચાણ	રૂા. ૩,૦૦,૦૦૦	રૂા. ૫,૦૦,૦૦૦	રૂા. ૨,૫૦,૦૦૦	રૂા. ૪,૫૦,૦૦૦
વેચાણ પડતર	રૂા. ૨,૦૦,૦૦૦	રૂા. ૪,૫૦,૦૦૦	રૂા. ૨,૧૦,૦૦૦	રૂા. ૨,૨૫,૦૦૦
માલસંગ્રહ જગા (ચો. ફૂટ)	૫૦,૦૦૦	૪૦,૦૦૦	૮૦,૦૦૦	૩૦,૦૦૦
મોકલેલ પાર્સલોની સંખ્યા	૧,૦૦,૦૦૦	૧,૫૦,૦૦૦	૭૫,૦૦૦	૧,૭૫,૦૦૦
મોકલેલ ભરતિયાની સંખ્યા	૮૦,૦૦૦	૧,૪૦,૦૦૦	૬૦,૦૦૦	૧,૨૦,૦૦૦

તેની પરોક્ષ ખર્ચ અને ફાળવણીનો આધાર નીચે મુજબ છે :

	રૂા.	ફાળવણીનો આધાર
સ્થિર ખર્ચા :		
ભાડું, વીમો વગેરે	૩૦,૦૦૦	ચો. ફુટ
ઘસારો	૧૦,૦૦૦	પાર્સલોની સંખ્યા
સેલ્સમેનનો પગાર	૬૦,૦૦૦	વેચાણ જથ્થો
વહીવટી પગાર વગેરે	૫૦,૦૦૦	ભરતિયાની સંખ્યા
ચલિત ખર્ચા :		
પેકિંગ મજૂરી		પાર્સલ દીઠ ૨૦ પૈસા લેખે
કમિશન		વેચાણ પર ૪ ટકા
સ્ટેશનરી		ભરતિયા દીઠ ૧૦ પૈસા

તમારે : (અ) દરેક વસ્તુના વેચાણ પર નફા કે ખોટની ટકાવારી દર્શાવે એવું નફા-નુકસાનનું પત્રક બનાવવાનું છે.

(બ) જો કંપની બ નું વેચાણ બંધ કરે ત્યારના નફા સાથે, ક નું વેચાણ બંધ કરે તો જે નફો થાય તે સરખાવો.

પ્રશ્ન : 3 XYZ Ltd. **નું તા. ૩૧-૧૨-૨૦૧૫ ના રોજનું પાકું સરવૈયું નીચે પ્રમાણે છે :** **(૧૪)**

જવાબદારીઓ	રૂપિયા	મિલકતો	રૂપિયા
ઈકવીટી શેર મૂડી :		ચોખ્ખી સ્થિર મિલકતો	૪,૦૦,૦૦૦
(દરેક રૂા. ૧૦નો)	૧,૦૦,૦૦૦	ચાલુ મિલકતો	૨,૫૦,૦૦૦
અનામતો	૮૦,૦૦૦		
૧૪% ની પ્રેફરેન્સ શેર મૂડી	૩૦,૦૦૦		
૧૫% નાં ડિબેન્ચર્સ	૨,૫૦,૦૦૦		
૨૦% ની મુદતી લોન	૧,૪૦,૦૦૦		
ચાલુ દેવાં	૫૦,૦૦૦		
	૬,૫૦,૦૦૦		૬,૫૦,૦૦૦

વધારાની માહિતી :

(૧) ઈકિવટી શેરનો સરેરાશ બજાર ભાવ રૂા. ૩૦ છે. આવતા વર્ષે અપેક્ષિત ડિવિડન્ડ ૨૪% છે. ડિવિડન્ડની ૧૧% દરે વૃદ્ધિ થાય છે.

(૨) કંપનીને લાગુ પડતો કરવેરા દર ૪૦% છે.

(૩) રાખી મૂકેલ કમાણીની મૂડી પડતર, ઈકિવટીની મૂડી પડતરથી ૨% ઓછી છે.

નીચેના જવાબો આપો :

(૧) ડિવિડન્ડ વૃદ્ધિ મૉડેલ હેઠળ ઈકિવટીની મૂડી પડતર શોધો.

(૨) ચોપડે મૂલ્ય ભારને આધારે કંપનીની ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતરની ગણતરી કરો.

અથવા

પ્રશ્ન : ૩ ભાવના કંપની લિ. નું તા. ૩૧/૩/૨૦૧૫ ના રોજનું પાંકુ સરવૈયું : (૧૪)

જવાબદારીઓ	રૂપિયા	મિલકતો	રૂપિયા
ઈકવીટી શેર મૂડી :		કાયમી મિલકતો	૧,૫૦,૦૦,૦૦૦
દરેક રૂા. ૧૦/- ના		ચાલુ મિલકતો	૯૦,૦૦,૦૦૦
પૂરેપૂરા ભરાયેલા	૧,૦૦,૦૦,૦૦૦	રોકડ બેન્ક	૯,૦૦,૦૦૦
૧૦% ની પ્રેફરન્સ શેર મૂડી		પ્રાથમિક ખર્ચ	૧,૦૦,૦૦૦
દરેક રૂા. ૧૦૦/- ના			
પૂરોપરા ભરાયેલા	૩૦,૦૦,૦૦૦		
અનામતો	૨૦,૦૦,૦૦૦		
૧૨% ડિબેન્ચર દરેક રૂા.			
૧૦૦/-ના પૂરેપૂરા ભરાયેલા	૫૦,૦૦,૦૦૦		
ચાલુ જવાબદારીઓ અને			
જાગેવાઈઓ	૫૦,૦૦,૦૦૦		
	૨,૫૦,૦૦,૦૦૦		૨,૫૦,૦૦,૦૦૦

ઈકિવીટી શેરનો બજાર ભાવ રૂા. ૧૨/- છે. અપેક્ષિત ડિવિડન્ડનો દર ૧૫% છે. ડિવિડન્ડનો વાર્ષિક વૃદ્ધિ દર ૭.૫% છે. રાખી મૂકેલ કમાણીની મૂડી પડતર ઈકિવટી શેરની મૂડી પડતર કરતાં ૫% નીચી છે. પ્રેફરેન્સ શેર અને ડિબેન્ચરનો બજાર ભાવ અનુક્રમે રૂા. ૧૧૦/- અને રૂા. ૭૦/- છે. ભારિત સરેરાશના આધારે ચોપડે મૂલ્ય અને બજાર મૂલ્યના આધારે વર્તમાન સરેરાશ મૂડી પડતર શોધો.

આગામી વર્ષ માટે કંપની ને તેના ધંધાના વિસ્તરના માટે રૂા. ૬૦,૦૦,૦૦૦/- ની જરૂરિયાત ઊભી થશે. તે માટે રૂા. ૨૪,૦૦,૦૦૦/- ના ઈકિવીટી શેર ૧૦% ના રૂા. ૧૫,૦૦,૦૦૦/- ના પ્રેફરેન્સ શેર અને ૧૨% ના રૂા. ૨૧,૦૦,૦૦૦/- નાં ડિબેન્ચર બહાર પાડવા માગે છે. સીમાંત પડતરના આધારે નવા વધારાના મૂડી રોકણ માટે સામાન્ય પડતરના આધારે નવા વધારાની મૂડી રોકાણની સરેરાશ પડતર શોધો. નવું મૂડી રોકાણ ફાયદાકારક ગણાશે કે કેમ ? શા માટે ?

પ્રશ્ન – ૪ ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈપણ બે) (૧૨)

૧. ખરીદવું કે બનાવવું
૨. રોકાણ નિર્ણયને અસર કરતાં પરિબળો
૩. ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ સમજાવો.

જે. ઝેડ. શાહ આર્ટ્સ ઍન્ડ એચ. પી. દેસાઇ કૉમર્સ કૉલેજ અમરોલી, સુરત.

આંતરિક કસોટી - ૨૦૧૬

એમ. કૉમ. સેમેસ્ટર - ૪ (ગુ.મા.)

નાણાકીય અને સંચાલકીય હિસાબી પધ્ધતિ - ૧૧

તારીખ : ૦૫/૦૩/૨૦૧૬ **બેઠક નંબર : ....**

સમય : ૧૧:૦૦ થી ૧:૦૦ **કુલ ગુણ : ૫૦**

સૂચના : (૧) જમણી બાજુ આપેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

(૨) જવાબના ભાગરૂપે તમામ જરૂરી ગણતરી દર્શાવો.

પ્રશ્ન : ૧ ટૂંકમાં ઉત્તર આપો.

(અ) યંત્રની કિંમત રૂા. ૨,૦૦,૦૦૦ **(૦૫)**

દરેક વર્ષના અંતે લીઝ ભાડું :

વર્ષ	લીઝ ભાડું રૂા.
૧	૪૨,૫૦૦
૨	૪૨,૫૦૦
૩	૪૨,૫૦૦
૪	૪૨,૫૦૦
૫	૪૨,૫૦૦
૬	૪૨,૫૦૦

૧૦% નાં વટાવ દરે વટાવ પરિબળ અનુક્રમે ૦.૯૦૯, ૦.૮૨૬, ૦.૭૫૧, ૦.૬૮૩, ૦.૬૨૧ અને ૦.૫૬૪

ઉપરોક્ત માહિતી પરથી નકકી કરો કે લીઝ નાણાંકીય છે કે કામગીરી છે.

(બ) ધી બસંત કોમર્શિયલ બેન્ક લિમિટેડે તા. ૧-૧-૨૦૧૧ ના રોજ એક ગ્રાહક પ્રમોદની રૂા. ૬૦,૦૦૦ ની એક હૂંડી કે જે ચાર માસની મુદતની હતી તે વટાવી. બેન્કે વાર્ષિક ૧૫% લેખે વટાવ વસૂલ કર્યો. ૨૦૦૬-'૦૭ ના વર્ષની વ્યાજ અને વટાવની આવક રૂા. ૩૫,૮૫,૮૫૦ થઈ હતી. **(૦૫)**

ઉપર દર્શાવેલ વ્યવહારોની અસર આપવા માટે નીચેની તારીખોએ બેન્કના ચોપડામાં આમનોંધ પસાર કરો :

(૧) હૂંડી વટાવ્યા તારીખે

(૨) પાકા સરવૈયાની તારીખે

(૩) હૂંડીનાં નાણાં વસૂલ આવ્યાની તારીખે

પ્રશ્ન : ૨ રિધ્ધિ લિ. એ એક મશીન તારીખ ૧-૪-૨૦૧૧ ના રોજ સિધ્ધિ લિ. પાસેથી ખરીદ્યું. તેને લગતી વિગતો નીચે મુજબ છે. **(૧૪)**

- મિલકતની વ્યાજબી કિંમત રૂા. ૨,૫૦,૦૦૦
- ભાડા પટાનો સમયગાળો ૪ વર્ષ
- લીઝ ભાડું રૂા. ૮૦,૦૦૦ વાર્ષિક (વર્ષનાં અંતે ચૂકવવાપાત્ર)
- ચાર વર્ષ પછી ભંગાર કિંમત રૂા. ૧૫,૦૦૦
- નાણાંકીય ચાર્જ ૧૨% વાર્ષિક
- ભાડાપટાનાં કરાર અંગે રિધ્ધિ લિ. ચૂકવેલ ખર્ચ રૂા. ૬૦૦
- ભાડાપટાનાં કરાર અંગે સિધ્ધિ લિ. ચૂકવેલ ખર્ચ રૂા. ૫૦૦

ઉપરની માહિતી પરથી રિધ્ધિ લિ. અને નાણાંકીય ચાર્જનું ખાતું સિધ્ધિ લિ. નાં ચોપડે તૈયાર કરો અને સિધ્ધિ લિ. નાં નફા નુકસાન ખાતાં અને પાકા સરવૈયામાં અસર દર્શાવો.

અથવા

પ્રશ્ન : ૨ તાપી લિ. એ નર્મદા લિ. પાસેથી એક યંત્ર તા. ૧-૪-૨૦૧૧ નાં રોજ ભાડાપટાથી લીધી. તેને લગતી વિગતો નીચે મુજબ છે. **(૧૪)**

- યંત્રની વ્યાજબી કિંમત રૂા. ૬,૧૬,૦૦૦
- ભાડાપટાનો સમય ૪ વર્ષ
- ચાર વર્ષને અંતે ભંગારકિંમત શૂન્ય
- નાણાંકીય ચાર્જ ૫%
- ભાડાપટાનાં કરાર અંગે તાપી લિ. ચૂકવેલ ખર્ચ રૂા. ૪૪,૦૦૦
- ભાડાપટાનાં કરાર અંગે નર્મદા લિ. ચૂકવેલ ખર્ચ રૂા. ૨૭,૫૦૦
- સરખા હપ્તાની પધ્ધતિથી દર વર્ષે ઘસારો ગણવામાં આવે છે.
- હિસાબો ૩૧ મી માર્ચનાં રોજ બંધ થાય છે.
- ભાડું નીચે મુજબ ચૂકવાય છે :

તારીખ	રૂા.
૧-૪-૨૦૧૧	૮૮,૦૦૦
૧-૪-૨૦૧૨	૧,૫૮,૪૦૦
૧-૪-૨૦૧૩	૧,૫૧,૮૦૦
૧-૪-૨૦૧૪	૧,૪૫,૨૦૦
૧-૪-૨૦૧૫	૧,૩૮,૬૦૦

ઉપરોકત માહિતી પરથી તાપી લિ. ચોપડામાં તૈયાર કરો.

- યંત્ર ખાતું, - નર્મદા લિ. નું ખાતું, - યંત્ર ઘસારા ખાતું -નાણાંકીય ખર્ચ ખાતું

પ્રશ્ન : ૩ (અ) ધી મિલેનિયમ બેન્ક લિમિટેડ શ્રી પાન્ડેને લોન આપેલ છે. તા. ૩૧-૧૨-૨૦૧૨ ના રોજ રૂા. ૮૦,૦૦૦ ની રકમ બાકી દર્શાવાતી હતી. હવે પૂરેપૂરી રકમ શંકાસ્પદ જણાય છે. લોન અને ઓવરડ્રાફ્ટ પર વ્યાજનો દર ૧૮% છે. તા ૧-૮-૨૦૧૨ સુધી બેન્કને વ્યાજ મળેલું છે. આ અંગે બેન્ક પાસે શ્રી પાન્ડે પાસેથી મળેલ રૂા. ૯૫,૦૦૦ ની કિંમતની એક મિલકત તારણમાં છે. તા. ૨૦-૧-૨૦૧૩ ના રોજ શ્રી પાન્ડેને નાદાર જાહેર કરવામાં આવ્યા. બેન્કને તારણમાં મળેલ મિલકતના વેચાણમાંથી રૂા. ૫૦,૦૦૦ ઊપજી શકયા અને રૂા. ૧૮,૮૦૦ તેના રિસીવર પાસેથી બાકીના હિસાબ માટે વસૂલ થઈ શકયા. **(૦૭)**

મિલેનિયમ બેન્ક લિમિટેડના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ લખી શ્રી પાન્ડેનું ખાતું અને વ્યાજ ઉપલક ખાતું તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન : ૩ (બ) **નવરંગપુરા બેન્ક લિમિટેડના ચોપડા તા. ૧-૧- ૨૦૧૨ ના રોજ નીચેની બાકી દર્શાવતા** **(૦૭)**

વિગત	રૂા.
લોન, કેશ - ક્રેડિટ અને ઓવરડ્રાફ્ટ	૨૦,૦૦,૦૦૦
વટાવેલી અને ખરીદેલ હૂંડીઓ	૪,૦૦,૦૦૦
વટાવેલી હૂંડીઓ પર વળતર	૪,૦૦૦

વર્ષ દરમિયાન નીચેના વ્યવહારો થયા હતા:

વિગત	રૂા.
મંજૂર કરેલ લોન, કેશ-ક્રેડિટ અને ઓવરડ્રાફ્ટ	૪૦,૦૦,૦૦૦
વટાવેલી અને ખરીદેલ હૂંડીઓ	૩૦,૦૦,૦૦૦
વસૂલ આવેલ લોન, કેશ ક્રેડિટ અને ઓવરડ્રાફ્ટ	૩૫,૦૦,૦૦૦
મળેલ વ્યાજ	૫,૦૦,૦૦૦
ખરીદેલી અને વટાવેલી હૂંડીઓ પર મળેલ વ્યાજ	૧,૫૦,૦૦૦

વર્ષ દરમિયાન વટાવેલી હૂંડીઓની ૧૦% હૂંડીઓ વર્ષના અંતે પાકી નથી અને આ હૂંડીઓની સરેરાશ પાકતી તારીખ ૩૧-૩-૨૦૧૩ છે. હૂંડીઓ પર વટાવનો વાર્ષિક દર ૧૨% છે.

નવરંગપુરા બેન્કના ચોપડામાં નીચેનાં ખાતાંઓ તૈયાર કરો :

(૧) લોન, કેશ-ક્રેડિટ અને ઓવરડ્રાફ્ટ ખાતું

(૨) વ્યાજ અને વટાવ ખાતું

(૩) વટાવેલી અને ખરીદેવી હૂંડીઓનું ખાતું

(૪) વટાવેલી હૂંડીઓ પરના વળતરનું ખાતું

અથવા

પ્રશ્ન : ૩ નીચે આપેલી વિગતો પરથી ગુડ બેન્ડ લિ. નું તા. ૩૧-૩-૨૦૧૧ ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા નુકસાન ખાતુ ંઅને તે જ તારીખનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો : **(૧૪)**

વિગત	.	ઉધાર રૂા.	જમા રૂા.
શેરમૂડી			૩૬,૫૮,૦૦૦
અનામત અને વધારો			૨૦,૦૦,૦૦૦
થાપણો :			
ચાલુ થાપણો	૫૨,૦૦૦૦૦		
બચત થાપણો	૭૦,૦૦૦૦૦		
મુદતી થાપણો	૧,૪૦,૦૦,૦૦૦		૨,૨૬,૦૦,૦૦૦
ઉછીનાં નાણાં : ભારતમાં	૮૦,૦૦,૦૦		
ભારત બહાર	૫,૦૦,૦૦૦		૮૫,૦૦,૦૦૦
અન્ય જવાબદારીઓ :			
દેવીહૂંડીઓ	૭,૦૦,૦૦૦		
શાખાના હવાલા	૨૦,૦૦૦		
ચઢેલું વ્યાજ	૨,૦૦,૦૦૦		૯,૨૦,૦૦૦
રોકડ સિલક : ભારતમાં	૧૧,૦૪,૦૦૦		
ભારત બહાર	૬,૫૬,૦૦૦	૧૭,૬૦,૦૦૦	
બેન્ક સિલક		૪,૦૦,૦૦૦	
ટૂંકી નોટિસે મળે એવાં નાણાં		૮,૦૦,૦૦૦	
રોકાણો :			
સરકારી જામીનગીરીઓ	૮૨,૦૦,૦૦૦		
અન્ય માન્ય જામીનગીરીઓ	૪૦,૦૦,૦૦૦		
શેરો	૫૦,૦૦૦		
ડિબેન્ચરો	૫૨,૦૦૦	૧,૨૩,૦૨,૦૦૦	
ધિરાણો :			
ખરીદેલ અને વટાવેલ હૂંડીઓ	૩૨,૦૦,૦૦૦		
કેશક્રેડિટ, ઓવરડ્રાફ્ટ અને લોન	૭૨,૦૦,૦૦૦		
મુદતી લોન	૪૬,૦૦,૦૦૦	૧,૫૦,૦૦,૦૦૦	
કાયમી મિલકતો :			
મકાન	૧,૦૮,૦૦,૦૦૦		
વર્ષ દરમિયાન વધારો	૫૦,૦૦૦		
	૧,૦૮,૫૦,૦૦૦		
બાદ : આજ સુધીનો ઘસારો	૨૦,૦૦,૦૦૦	૮૮,૫૦,૦૦૦	
ફર્નિચર અને ફિક્સ્ચર્સ	૩૮,૦૦,૦૦૦		
વર્ષ દરમિયાન વધારો	૩,૦૦,૦૦૦		
	૪૧,૦૦,૦૦૦		
બાદ : આજ સુધીનો ઘસારો	૨,૦૦,૦૦૦	૩૯,૦૦,૦૦૦	

વિગત	.	ઉધાર રૂ.	જમા રૂ.
વ્યાજ અને વટાવ			૩૦,૦૦,૦૦૦
રોકાણો પર આવક			૧૦,૦૦,૦૦૦
કમિશન, એક્સ્ચેન્જ, દલાલી			૨,૦૦,૦૦૦
રોકાણોના વેચાણ પર નફો			૪૦,૦૦૦
ડિપોઝિટો પર વ્યાજ		૧૩,૨૦,૦૦૦	
કર્મચારીઓનો પગાર	૬,૦૦,૦૦૦		
ભાડું, વેરા અને વીજળી	૪૮,૦૦૦		
પ્રિન્ટિંગ અને સ્ટેશનરી	૧૨,૦૦૦		
કાનૂની ખર્ચા	૨૮,૦૦૦		
ડિરેક્ટરોની ફી	૮,૦૦૦		
વીમો	૧૦,૦૦૦		
ઘસારો - મકાનો ૪,૦૦,૦૦૦			
ફર્નિચર ૮૦,૦૦૦	૪,૮૦,૦૦૦	૧૧,૮૬,૦૦૦	
		૪,૫૫,૧૮,૦૦૦	૪,૫૫,૧૮,૦૦૦

વધારાની માહિતી :

૧. ધિરાણો :

(૧) સલામત

મૂર્તિ મિલકતોના તારણ પર	૧,૨૪,૦૦,૦૦૦
બેન્કની ગેરંટી દ્વારા	૧૨,૦૦,૦૦૦
બિનસલામત	૧૪,૦૦,૦૦૦

(૨) વિભાગો

અગ્રહકધારી વિભાગોને	૬૬,૦૦,૦૦૦
જાહેર વિભાગોને	૨૦,૦૦,૦૦૦
અન્ય	૬૪,૦૦,૦૦૦

(3) ઘાલખાધ

ગ્રાહકોને ધીરેલ રકમમાંથી રૂા. ૫૦,૦૦૦ ડૂબત છે.

૨. વસૂલાત માટેની હૂંડીઓ રૂા. ૧૪,૦૦,૦૦૦

3. સ્વીકાર, વેચાણશેરો અને જવાબદારીઓ રૂા. ૧૪,૦૦,૦૦૦.

૪. ચો. નફા પર ૫૦ ટકા લેખે કરવેરાની જોગવાઈ કરો.

૫. કરવેરા પછીના નફાના ૨૦ ટકા લેખે કાનૂની અનામત ખાતે લઈ જાઓ.

૬. તા. ૧-૪-૨૦૦૬ ના રોજ કાયદેસર અનામત રૂા. ૧૨,૦૦,૦૦૦, મૂડી અનામત ખાતાની બાકી રૂા. ૮,૦૦,૦૦૦.

૭. શેર મૂડી પર ૧૦ ટકા લેખે ડિવિડન્ડની ભલામણ કરેલ છે.

પ્રશ્ન – ૪ ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈપણ ત્રણ) **(૧૨)**

(૧) ભાડાં પટાનાં પ્રકારો

(૨) નિકાસ પ્રોત્સાહકો

(3) આયતકારનાં પ્રકારો

(૪) વટાવેલી હૂંટીઓનું વળતર

(૫) પાકા સરવૈયાનું ફોર્મ

જે. ઝેડ. શાહ આર્ટ્સ ઍન્ડ એચ. પી. દેસાઇ કૉમર્સ કૉલજ અમરોલી, સુરત.
આંતરિક કસોટી - ૨૦૧૬
એમ. કૉમ. સેમેસ્ટર - ૪ (ગુ.મા.)
નાણાકીય અને સંચાલકીય હિસાબી પધ્ધતિ - ૧૨

તારીખ : ૦૮/૦૩/૨૦૧૬ **બેઠક નંબર : ....**

સમય : ૧૧:૦૦ થી ૧:૦૦ **કુલ ગુણ : ૫૦**

પ્ર – ૧ માંગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો :

(અ) એક કપનીએ ૧૦૦૦૦ શેર બહાર પાડયા હતા. જે અંગે અ, બ, અને ક એ અનુક્રમે ૩૦૦૦, ૨૦૦૦ અને ૨૦૦૦ શેર માટે બાંહેધરી આપી હતી. કુલ ૯૦૦૦ શેર માટે અરજીઆ મળી હતી, જે પૈકી ૫૦૦૦ અરજીઓ નિશાનીવાળી હતી જે નીચે મુજબ હતી. **(૦૫)**

અ - ૨૦૦૦ બ - ૧૫૦૦ ક - ૧૫૦૦

(૦૫)

(બ) નીચેની માહિતીના આધારે ચલિત ખર્ચને લગતા વિચલનો શોધો :

વિગત	પ્રમાણ	ખરેખર
ઉત્પાદન	૪૦૦	૩૬૦
કલાકો	૮૦૦૦	૭૦૦૦
પરોક્ષ ખર્ચા	૧૦૦૦૦	૯૧૫૦

પ્ર – ૨ નીચે આપેલી માહિતીના આધારે માલસામાન અને મજૂરીને લગતા વિચલને શોધો : (૧૫)

વિગત	પ્રમાણ	ખરેખર
ઉત્પાદન	૧,૦૦,૦૦૦	૯,૦૦,૦૦૦
માલસામાનની કિંમત કિ.ગ્રા દીઠ	૨૦	૨૧
રોકાયેલ કામદાર	૨૦૦	૨૦૦
કામદાર વેતન દર	૬	૬.૫
કામદાર દીઠ ઉત્પાદન	૧૦૦	
માલસામનનો જથ્થો	૧ ટન	૧૦ ટન
કામના દિવસો	૫૦	૫૦
નિષ્ક્રિય સમય		૧/૨ દિવસ

અથવા

પ્ર – ૨ નીચે આપેલી માહિતીના આધારે ચલિત તથા સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચને લગતા વિચલને શોધો : (૧૫)

વિગત	પ્રમાણ	ખરેખર
ઉત્પાદન - એકમમાં	૩૦,૦૦૦	૩૨,૫૦૦
કલાકો	૩૦,૦૦૦	૩૩,૦૦૦
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા	૪૫,૦૦૦	૫૦,૦૦૦
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા	૬૦,૦૦૦	૬૮,૦૦૦
કામના દિવસો	૨૫	૨૬

પ્ર – ૩ નીચેની માહિતીના આધારે પ્રશ્નાર્થ ચિન્હવાળી માહિતી શોધી બાકીના વિચલનોની પણ ગણતરી (૧૫)
કરો :

વિગત	વસ્તુ - અ	વસ્તુ - અ
પ્રમાણ વેચાણ જથ્થો (એકમમાં)	?	૪૦૦
ખરેખર વેચણ જથ્થો (એકમમાં)	૫૦૦	?
પ્રમાણ કિંમત-એકમ દીઠ	૧૨	૧૫
ખરેખર કિંમત - એકમ દીઠ	૧૫	૨૦
વેચાણ કિંમત વિચલન	?	?
વેચાણ જથ્થા વિચલન	૧૨૦૦ અનુકૂળ	?
વેચાણ મૂલ્ય વિચલન	?	?

બંને વસ્તુનો સંયુકત મિશ્રણ વિચલન ૪૫૦ અનુકૂળ હતો.

અથવા

પ્ર – ૩ એક કંપનીની સત્તાવાર મૂડી રૂા. ૨૫,૦૦,૦૦૦ ની છે. જે રૂા. ૨૫ નો એક એવા ૧૦૦,૦૦૦ શેરની (૧૫)
બનેલી છે. કંપનીએ ૨૫૦૦૦ ઈકવીટી શેર રૂા. ૧૦ ના પ્રિમીયમે બહાર પાડયા. તમામ શેર માટે તેઓ એ નીચે મુજબ બાહેંધરી આપી હતી :

અ. ૧૫૦૦૦ (નિશ્ચિત બાંહેધરી ૨૫૦૦)
બ. ૭૫૦૦ (નિશ્ચિત બાંહેધરી ૧૦૦૦)
ક. ૨૫૦૦ (નિશ્ચિત બાંહેધરી ૫૦૦)

બહાર પાડેલ શેર પૈકી નિશ્ચિત બાંહેધરી સહિત ૨૨,૫૦૦ શેર માટે ભરણું થયું. નિશાનીવાળી અરજી નીચે મુજબ હતી :

અ. ૮૦૦૦ બ. ૫૦૦૦ ક. ૨૦૦૦

દરેક બાંહેધરી દલાલોની જવાબદારીની ગણતરી કરો અને કંપનીના ચોપડે આમાનોંધ લખો.

પ્ર – ૩ ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) (૧૦)

૧. શેષ નફો અને અંકુશપાત્ર નફો ઉદાહરણસહિત સમજાવો.
૨. ફેરબદલી કિંમત નકકી કરવાના હેતુઓ
૩. ફેરબદલી કિંમત નકકી કરવાની પધ્ધતિઓ